

Dopisy A. M. Ripellinovi 1948–1952

Roman Jakobson — Ludvík Kundera — Karel Teige —
Jindřich Chaloupecký — Jan Jelínek — René Wellek —
Renato Poggioli — Oldřich Králík — Albert Pražák¹

Roman Jakobson →

Columbia University in the City of New York
(New York 37, N. Y.)
Department of Slavic Languages

Jan. 6, 1948

Prof. Angelo M. Ripellino
Via Cimarosa 18
Rome, Italy

Dear Professor Ripellino,

I am sending you a complimentary copy of *La geste d'Igor*.² Thank you for your readiness to review it in *Fiera letteraria* and for your promise to send me your essay on the puppet theatre.³ I came to Prague in 1920 and made the acquaintance of Seifert in

-
- 1 Výběr z dopisů souvisejících se vznikem Ripellinovy knihy *Storia della poesia ceca contemporanea* (Edizioni d'Argo, Roma 1950) je řazen chronologicky. Neuspořádaný soubor korespondence adresované Ripellinovi je uložen v Archivu dvacátého století při Ústavu evropských, amerických a interkulturních studií římské Univerzity La Sapienza. — Vysvětlivky jsou pro účel tohoto časopiseckého otištění doplněny formou poznámek pod čarou. Texty jsou pouze přizpůsobeny současné pravopisné normě, v nezbytných případech je upravena interpunkce; ponechány jsou lexikální a stylové zvláštnosti i rozličné způsoby zápisu údajů či zkracování. Sjednocen je způsob zvýrazňování (kurzivou), opraveny jsou nepřesnosti či přehlédnutí v uvádění jmen a názvů. (Annalisa Cosentino)
  - 2 *La geste du prince Igor*. *Épopée russe du douzième siècle*, eds., přel. a komentovali Roman Jakobson, Marc Szeftel a J. A. Joffe, ved. red. Henri Gregoire. Svazek vyd. Michel Rostovtzeff. Rausen Brothers, New York 1948 (*Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves*, Université libre de Bruxelles, sv. 8, 1945–1947).
  - 3 Zřejmě se Ripellino předtím v dopise Jakobsonovi zmínil o studii, kterou připravoval; vyšla v následujícím roce: *Il teatro di marionette nel romanticismo ceco*. *Convivium* 1, 1949, s. 122–134.

1921. A little later, but still in the early twenties, began my friendship with Biebl and especially with Nezval. I brought to Czechoslovakia the first information about Xlebnikov and Majakovskij. Even their names were completely unknown in Prague before I came. Often I spoke with the Devětsil people about the above-mentioned Russian poets and about the current problems of Russian poetry of that time. Some of these slogans influenced the 'poeticism' in birth, but the influence of modern Russian poetry as such was rather weak, much weaker than that of the French. The lack of knowledge of the Russian language was at that time general and the whole preceding development of Czech poetry favored much more the influence of Western trends. But Nezval with his extreme capacity of grasping new poetic values succeeded by listening my readings and word for word translations of some of Xlebnikov's and Majakovskij's poems to catch their poetic individuality.

With best wishes for the New Year,
Cordially yours,
Roman Jakobson

Roman Jakobson →

Columbia University in the City of New York
(New York 37, N. Y.)
Department of Slavic Languages

Oct. 28, 1948

Prof. Angelo M. Ripellino
Via Cimarosa 18
Rome, Italy

Dear Professor Ripellino,

Thank you for your nice and interesting letter. I will be glad to remain in scholarly contact with you. I am sending you some of my reprints, but unfortunately *Moudrost starých Čechů*⁴ is absolutely out of print and all my efforts to find a copy have been in vain. Neither my studies about Church Slavonic literature published in the *Annuaire Vol. VII* of the *Institute de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* are available. I have no more free copies of our edition of the *Slovo*,⁵ but if you could review this book in some Italian journal, write me a request mentioning the journal which is ready to publish the review in question and I will procure for you a complimentary copy from Columbia university Press which is distributing the book. It would be the simplest way also for receiving the volume of *Russian Epic Studies* which is in press and which contains a series of papers on the epic tradition of Ancient Russia.⁶ I analyze there the remnants

4 Jakobson, Roman: *Moudrost starých Čechů. Odvěké základy národního odboje*. Československý kulturní kroužek, New York 1943.

5 Viz pozn. č. 2.

6 *Russian Epic Studies*, eds. Roman Jakobson a Ernest J. Simmons. American Folklore Society, Philadelphia 1949.

of the Vseslav epos. I am sending you also a mimeographed bibliography of my books and papers which has just been made. And I will be happy to have your publications.

Sincerely yours,
Roman Jakobson

Ludvík Kundera →

Šmejkalova 140a
BRNO 16

19. 2. 1949

Vážený pane profesore,

Váš dopis jsem přijal s radostí: zájem o českou poezii není u cizinců věc obvyklá a zájem tak zasvěcený dvojnásob. Nadto se Vaše specializace do značné míry kryje i s mými speciálními studijními pracemi. Jsou to: František Halas, český poetismus a šíře pak česká poezie mezi oběma válkami vůbec. Jsem samozřejmě ochoten kdykoli Vám posloužit materiálem, který Vám chybí, nebo informacemi o současném dění. Pokud ovšem nejste s materiálem lépe obeznámen než já, což se — vzpomínaje si na slova některých přátel — opravdu obávám.

Zařídil jsem, aby Vám byla zaslána dosud vyšlá tři čísla třetího ročníku Bloku⁷ a aby Vám byl nadále zasílán pravidelně. Prosím Vás, abyste mi sdělil, která ze starších čísel ročníku I a II Vám chybí. Pokusil bych se Vám je sehnat, pokud nejsou zcela rozebrána. Zařizuji také, aby Vám byl zasílán časopis *Mladé archy*,⁸ které patrně nebudete znát a jistě naleznete zajímavý materiál. Mikulášek slíbil, že Vám zašle obě sbírky, které žádáte. Znáte jeho poslední dvě sbírky: *Kolem plotu* a *Pulsy*?⁹

Před dvěma dny jsem Vám jako doporučený tiskopis zaslal řadu knížek a tisků, které Vás informují o Skupině Ra i o mé práci. Chronologicky to jsou:

1. báseň Tolik cejchů — novoroční tisk 1946,
2. sborník A zatím co válka, 1946,¹⁰ jakási válečná retrospektiva,
3. sborník Skupina Ra, 1947,¹¹
4. leták k Večeru tzv. mladších surrealistů v Umělecké besedě v Praze, 1947,
5. *Le sillon de la mort*, franc. překlad mé básně z r. 1944, vydaný jako novoroční tisk 1948,
6. katalog výstavy B. Laciny, 1948,¹²
7. sbírku Klínopisný lampář, 1948.¹³

7 Ludvík Kundera byl výkonným redaktorem časopisu *Blok* (1946–1949).

8 Časopis *Mladé archy* vycházel 1945–1949 pod vedením Věry Poppové, Jiřího Paláta, Arnošta Vaněčka.

9 Mikulášek, Oldřich: *Podle plotu. Verše 1942–1945*. Borový, Praha 1946; týž: *Pulsy*. Mladá fronta, Praha 1947.

10 Rovnost, Brno.

11 Edice Ra, Brno.

12 Topičův salon, Praha.

13 Za svobodu, Praha.

Máte-li zájem o některou jinou z mých knih (Konstantina, Živly v nás, Laviny, Na popas aneb Příslloví pro kočku), poslal bych Vám je. Stejně tak by se svými sbírkami učinil Oldřich Mikulášek. Všechno, co mně dosud knižně vyšlo, jsou věci psané v posledních dvou letech války. To už je taková svízel, že ty věci vycházejí tak pozdě, ve zcela jiném dobovém kontextu. Pokud jde o surrealismus v české literatuře, jste jistě informován o předválečném stavu. Velmi zajímavá však je i takřka neznámá kapitola surr. u nás za války a potom válečné doznívání. (O surr. v české literatuře píše disertační práci jedna studentka zdejší fakulty.) Za války tvořily jedinou aktivitu tzv. černé tisky. Zprvu to byly ještě zbytky staré surr. skupiny kolem Karla Teigehe (Jindřich Heisler), zhruba v r. 1942 pak nastupuje jakási další směna výtvarnicko-literární: Istler, Kundera, Lorenc, Miškovská, Mizera. Sborníček *Roztrhané panenky*.¹⁴ O ostatních věcech se dočtete v bibliografii našich prací. Mimo toto jádro poválečné Skupiny Ra byly ještě jiné skupinky, které zčásti přešly na politické pole, zčásti se umělecky dostaly jinam, zčásti vegetují dodnes. Je to trochu spleť na pouhý dopis. Skupina Ra se pak po válce oficiálně utvořila na jaře 1946, spíše na základě společné minulosti nežli jednoznačného přítomného programu. Simplifikující kritika ocejovala Skupinu Ra prostě na surrealistickou, ačkoliv jsme se mnohokrát veřejně distancovali od ortodoxního surrealismu. Skupina Ra v té době měla spíše smysl jako praktický pracovní kolektiv pro výtvarníky (výstavy). Objevila se i řada literárních sympatizantů, z nichž za nejvýznamnější pokládám Josefa Schnabela (dělníka, který prošel surrealismem od a až do zet a dostává se přirozeně do jiných poloh) a Oldřicha Wenzla, autora několika básní osobitého humoru. Oba dosud knižně nepublikovali. Ale existence jednolité skupiny se nám jeví stále zbytečnější, tvorba se stále více diferencuje a pocítujeme spíše sounáležitost s houfem 40–60 literátů i výtvarníků na široké platformě pokrokového umění bez směrového rozlišení. To už je cesta přirozeného vývoje, který jde paralelně s proměnami hospodářskými a politickými. Malíři se stále více vzdalují válečně komornímu a spíš takřkajíc únikovému způsobu malování. Začínají se uplatňovat v kresleném a loutkovém filmu, v politické karikatuře, v užitém umění. Rozchod Skupiny Ra, který se udál na počátku tohoto roku, je jen logickým důsledkem jiné situace. Z dnešní perspektivy se tedy existence býv. Skupiny Ra jeví jako nutný poválečný symptom přechodu od čistě laboratorní práce k práci, jejíž společenská funkce se zvolna rýsuje. — Promiňte, že jsem se tak rozpovídal. Obávám se stejně, že snahou o stručnost jsem všechno ještě víc zamotal.

Pokud jde o tzv. brněnské básníky, je tu vedle Mikuláška a snad mne a po emigraci Ivana Blatného ještě Josef Kainar, jehož tři sbírky jistě znáte, a pak Jan Skácel, který své básně dosud tiskl většinou v brněnském deníku *Rovnost*.

Budete-li si přát jiné informace, položte mi, prosím Vás, přesné otázky.

Pro dnešek tady končím a pozdravuji Vás velmi srdečně.

Ludvík Kundera

14 *Roztrhané panenky. Texty a grafiky*. Praha 1942 (inedit., antedatováno 1937).

Ludvík Kundera →

Brno 2. března 1949

Vážený pane profesore,
děkuji Vám za Váš milý dopis a rád Vám odpovím. Máte pravdu: cizina nezná českou poezii. Existuje např. v Itálii vůbec nějaká antologie nové české poezie? Pokud pak jde o Janáčka:¹⁵ kdyby s tím bylo možno nějak prorazit do ciziny, byl by to objev, ba víc! Nu, jsou to svízele.

Věcné záležitosti:

Nerozebraná čísla prvního ročníku Bloku Vám nechám poslat. Nebudou pohříchu všeska a některá budou nadto mírně poškozená, ale jsou to už poslední zbytky. V příštích dnech Vám také v několika balíčcích jako tiskopis pošlu své tři knihy, které nemáte, pak několik katalogů, které jsem doma ještě vyhrabal, a snad naleznou i duplikáty některých vzácnějších drobností, které by Vám objasnily ten či onen úsek novější české literatury. (Namátkou tak právě nalézám leták Surrealismus v ČSR z r. 1934,¹⁶ který je avízem tohoto hnutí u nás a na němž je zajímavá neúčast Teigeho, který se — z osobních důvodů — přidal až později.) — Z Mikuláška je dobré znát ještě jeho oficiální prvotinu z r. 1940 *Marné milování*.¹⁷ (Předcházela jí v r. 1930 sbírka *Černý bílý ano ne*¹⁸ — to je takové české dětské rozpočítadlo — sbírka epigonsky poetická, k níž se autor dnes téměř nezná.) Mikuláškovy knihy — doufám — obdržíte přímo od něho. — Kainarovi mimo dvě sbírky, které znáte, vyšla počátkem války prvotina v edici První knížky, kterou vedl Halas: *Příběhy a menší básně*.¹⁹ Ta se však těžko sežene, sám ji nemám.

Nyní k Vaším dotazům:

1) Z malířů býv. Skupiny Ra pracuje na kreslených filmech především Vilém Reichmann (známý z většiny našich časopisů jako politický karikaturista Jappy); pracuje nyní na druhém filmu; první (Cihla k cihle) dosud nebyl uveden. Václav Zykmond dokončuje kreslený film (na Kainarův námět o atomové bombě) *Havran a želva*²⁰ a připravuje loutkový film pro děti. Na barevném kresleném filmu venkovského námětu konečně pracuje Bohdan Lacina. Všechno se děje v rámci brněnské výrobní skupiny Čsl. stát. filmu.

Z obou pražských členů býv. Skup. Ra se Václav Tikal zabývá nyní textilním návrhářstvím a Josef Istler keramikou. Oba měli velký podíl na instalaci loňské Slovenské zemědělské výstavy v Praze.

2) Jindřich Heisler se objevuje u zbytků býv. oficiální surr. skupiny v Praze někdy v letech 1937–39. Prakticky jde o Teigeho, Toyen a Štyrského (do jeho smrti 1942). Vydal počátkem války načerno tři věci: *Poštolky* (1939), *Les spectres du désert* (1939,

15 *Il taccuino d'uno scomparso* (Zápisník zmizelého) je název druhé kapitoly Ripellinových *Dějin* (srov. Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 6–7).

16 Nezval, Vítězslav: *Surrealismus v ČSR*. B. Brouk, Praha 1934.

17 Mikulášek, Oldřich: *Marné milování*. Fr. Borový, Praha 1940.

18 Mikulášek, Oldřich: *Černý bílý ano ne. Poesie 1930*. Jar. Strojil, Přerov 1931.

19 Kainar, Josef: *Příběhy a menší básně*. Václav Petr, Praha 1940.

20 1948.

překlad do franštiny Jindřich Hořejší²¹ a Z kasemat spánku (1941).²² Obě poslední věci ve spolupráci s Toyen. Po válce mu vyšla jediná věc: Na jehlách těchto dní, texty psané v r. 1941, fotografie Štyrského. Tahleta věc by snad byla k sehnání.

Nyní žije již drahný čas spolu s Toyen v Paříži v příklonu a spolupráci se surr. skupinou André Bretona. Spolurediguje surr. revui NEON, tuším, že již pod změněným jménem Hussler.

3) Býv. Skupina 1942. Blatný emigroval po loňském únoru do Londýna, podle posledních nezaručených zpráv prý zemřel. Kainara znáte, Koláře také (Křestný list, Sedm kantát, Limb a jiné básně, Ódy a variace, Dny v roce).²³ Nadto vyšla sbírka Jana Hanče Události²⁴ a Jiřiny Haukové Cizí pokoj.²⁵ Informace lze najít v mnoha katalozích Skupiny 42 a z jednotlivých katalogů jednotlivých malířů, které jsou vesměs velmi pěkně vypraveny a informativní. Konečně 4.–5. číslo XX. ročníku časopisu Život je zcela věnováno této skupině. Doporučuji Vám napsat o všechny tyto věci i o detailnější informace býv. teoretikovi této skupiny Jiřímu Kotalíkovi (Praha III, Valdštejnské nám. 2), případně básníku Jiřímu Kolářovi (Praha II, Jáma 10, Družstvo dílo). Sbírkou Haukové a Hanče by Vám pak nejspíše obstaral Jindřich Chaloupecký (Praha XIX, Na Štáhlavce 5).

4) Rozpor mezi Teigem a Nezvalem, který nakonec vedl k rozkolu celé surr. skupiny, je následek mnoha příčin. Předně tu jde o umělecký charakter Nezvalův, který po údobí dosti autonomního surrealismu rozvíjel svůj mnohotvárný talent mnoha směry, často s aspekty ryze výtvarnými: tak záležitost tří knih „věčného studenta Roberta Davida“²⁶ (což je Nezval) a jiné „populární“ práce, od nichž vede cesta k Manon Lescaut a k Loretce,²⁷ pak tu byly ovšem rozpory osobní a v neposlední řadě i difference politické. Ostatně nač bych to sáhodlouze rozbíral. Existuje o tom velmi vyčerpávající a poučná brožura Teigeho: Surrealismus proti proudu.²⁸ Snad Teige ještě má nějaký výtisk. Jistě by Vám jej poslal nebo Vám aspoň podal obšírnější informace: Karel Teige, Praha XVI, U Šalamounky 5.

21 Toyen: *Les spectres du désert*. Accompagné des textes de Henri Heisler. Albert Skira, Paris 1939.

22 V pozdějším souborném vydání vyšly také verše z cyklu *Poštolky* z roku 1939: Heisler, Jindřich: *Z kasemat spánku*, ed. Zuzana Dětáková. Torst, Praha 1999.

23 Kolář, Jiří: *Křestný list*. Václav Petr (První knížky), Praha 1941, týž: *Sedm kantát*. Družstvo Dílo, Praha 1945, *Limb a jiné básně*. B. Stýblo, Praha 1945, *Ódy a variace*. Družstvo Dílo, Praha 1946, *Dny v roce*. *Básně 1946–1947*. Fr. Borový, Praha 1948.

24 Hanč, Jan: *Události*. Umělecká beseda, Praha 1948.

25 Hauková, Jiřina: *Cizí pokoj*. *Básně 1943–1945*. Symposion, Praha 1946.

26 Nezval, Vítězslav: *52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida*. Fr. Borový, Praha 1936, týž: *100 sonetů záchránkyni věčného studenta Roberta Davida*. Tamtéž 1937, *70 básní z podsvětí*. *Na rozloučenou se stínem věčného studenta Roberta Davida*. Tamtéž 1938.

27 Nezval, Vítězslav: *Manon Lescaut*. *Hra o sedmi obrazech podle románu Abbé Prévosta*. Melantrich, Praha 1940; *Loretka*. *Hra o pěti obrazech*. Tamtéž 1941.

28 Teige, Karel: *Surrealismus proti proudu*. *Surrealistická skupina odpovídá Vítězslavu Nezvalovi, J. Fučíkovi, Kurtu Konradovi, St. K. Neumannovi, J. Rybákovi, L. Štollovi aj*. Surrealistická skupina, Praha 1938.

5) Závadovy sbírky Panychida a Siréna: poptám se v některých brněnských knihkupectvích. Cestu pěšky znáte?²⁹

6) Holanova Lemuria³⁰ — soudím-li podle sebe — jistě měla nějaký vliv na ty z mladých, kteří začínali jako surrealisté. Myslím, že většina z nich prošla Nezvalovým vlivem jako prvním průchozím obdobím. Dříve či později musili dojít k přesvědčení, že Nezvalův surrealismus je dosti jednostrunný a nehluboký — ovšem mimo několik oslnivých děl — a rozhlíželi se tedy jinde. Zdá se, že tak jako ve Francii byli i u nás důležitější pro vývoj ti, kteří se přímo nehlásili k surrealismu. V první řadě Halas. A to už byl ostatně počátek neortodoxního, širokého, kritického, přehodnocujícího chápání surrealismu.

7) Nevím nakolik jste informován o českých básnických novinkách. Vyšla řada významných děl. Tak Hrubínova Hirošima,³¹ nové vydání mistrné Halasovy básnické prózy Já se tam vrátím a jeho nová sbírka bojující poezie V řadě,³² Bednářova Pravda světa³³ aj.

8) Ještě něco. Po Demlovi a Zahradníčkovi je v dnešní katolické poezii nejvýznamnější Ivan Slavík (sbírka Snímání)³⁴ a Vladimír Vokolek.

(Mohl byste dopsat autorům, aby Vám výtisky poslali, případně je posílali pravidelně.)

A nakonec malou prosbu: mohl byste mi opatřit několik tzv. angažovaných, bojových básní pokrokových italských básníků? Potřeboval bych je do Bloku.

Znovu opakuji, že Vám velmi rád zodpovím všechny Vaše dotazy. Umožňují mně formulovat věci, které z české perspektivy přehlízíme.

Pro dnešek se srdečnými pozdravy

Ludvík Kundera

Karel Teige →

30. 3. 49

Milý příteli,

nejprve odpovím na Vaše dotazy:

1.) Stanislav Mráz. Objevil jej Karel Čapek, jenž o něm napsal 1919–20 článek do Kmene. Tento článek byl přetištěn v Čapkově knize Marsyas.³⁵ Tento článek Mráze

29 Závada, Vilém: *Panychida. Básně*. Alois Srdce, Praha 1927, týž: *Siréna*. Aventinum, Praha 1932, *Cesta pěšky*. Melantrich, Praha 1937.

30 Holan, Vladimír: *Lemuria*. (1934–1938). Melantrich, Praha 1940.

31 Hrubín, František: *Hirošima*. Fr. Borový, Praha 1948.

32 Halas, František: *Já se tam vrátím*. Edice Vysočina, Praha, 1947, týž: *V řadě. Verše 1938–1948*. Fr. Borový, Praha 1948.

33 Bednář, Kamil: *Pravda světa*. Fr. Borový, Praha 1948.

34 Slavík, Ivan: *Snímání*. Vyšehrad, Praha 1947.

35 Článek s názvem *Poeta* vyšel v časopise *Kmen* (3, 1919/1920, č. 1, 8. 5. 1919, s. 1–2, č. 2, 15. 5., s. 10–11, č. 3, 22. 5., s. 18–19, č. 4, 24. 5., s. 29–30, též in: Čapek, Karel: *Marsyas čili Na okraj literatury*. Štorch-Marien, Praha 1931 (*Spisy bratří Čapků*, sv. 28). Srov.: „Stanislav Mráz fu scoperto da Karel Čapek, che scrisse di lui nel 1919 su *Kmen* (articolo inserito poi nel vo-

charakterizuje dosti výstižně. Skutečně básnické momenty v Mrázových knihách jsou ovšem jen sporadicky rozptýleny mezi opravdovou povodní docela hluchých slov a veršů. Mráz by dnes mohl zajímat jako příklad literárního „l'art brut“. Rovněž Machar psal fejeton o Mrázovi.³⁶ Zjistím, v které knize, a sdělím Vám to dodatečně. Kdo z Devětsilu Mráze znal, dobře nevím, myslím však, že jej znal Seifert, Halas i Nezval. Mráz zemřel 1918.

2.) „Skandální večery“ toho druhu jako dadaisté poetisté nikdy nepořádali, nevyhledávali dadaisticky „skandál pro skandál“, přece však na našich večerech často ke skandálu došlo a spíše než ke skandálu k ostrým hádkám, zejména když šlo o diskusní večery. Nejdůležitější snad byl diskusní večer o surrealismu, který pořádala Levá fronta 28. 5. 1934, jehož obsah je podán ve sborníku „Surrealismus v diskusí“.³⁷ Pražská surrealistická skupina pěstovala surrealistické hry typu *Cadavre exquis* a některé z nich byly otištěny ve sborníku *Surrealismus*.³⁸

4.) Z Burianových režii je možno za surrealistickou považovat vlastně jen režii *Hamlet III.* (spojení Shakespearova a Laforguova *Hamleta*).³⁹ Surrealismu blízké byly i režie Máchova *Kata* a inscenace *Oněgina*. Honzlovy surrealistické režie: *Aragon-Breton: Poklad jezuitů (Le Trésor des Jésuites)*, *Nezval: Věštírna delfská a Strach. Surrealismu se blížily režie Ribemonta-Dessaignede Peruánský kat a od téhož autora Němý kanár (Le Serin muet)*, které však spadají ještě do období poetismu.

5.) *Ribemont-Dessaignede: Bourreau de Pérou*.⁴⁰

6.) *Jindřich Heisler* přišel mezi nás 1938. Narodil se 1915. Žije nyní v Paříži, kde je spoluvydavatelem surrealistického časopisu *NEON*. Názvy jeho knih snad znáte, veřejně vyšla z nich jen jediná: *Na jehlách těchto dní*, text doprovázející cyklus fotografií J. Štyrského.⁴¹ Ostatní vyšly jako soukromé, namnoze ilegální tisky.

7.) Breton přednášel v Praze třikrát. Poprvé v síni Mánesa 29. 3. 1935 na téma: „Surrealistická situace objektu“. Tuto přednášku opakoval 4. 4. 35 v Brně a koncem dubna v Curychu. Na večeru *Levé fronty* 1. 4. 35 přednášel o „Politickém stanovisku dnešního umění“. Na tomto večeru, který se konal v sále Městské knihovny v Praze, přednesl Éluar kratší proslov: „Sbratření“ a recitoval několik básní francouzských surrealistů. Kromě toho přečetl ještě Breton 5. dubna 1935 pro Spolek posluchačů filozofie Karlovy univerzity svou bruselskou přednášku: „Co je surrealismus“, ve Velké poslu-

---

lume *Marsyas* čili *Na okraj literatury*, 1931). J. S. Machar gli dedicò nel 1928 per il decimo anniversario della morte un feuilleton ristampato nel libro *Při sklence vína, 1929*“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 3, pozn. 3). „Stanislava Mráze objevil Karel Čapek, jenž o něm napsal v roce 1919 článek do *Kmene* (tento článek byl přetištěn v knize *Marsyas, čili Na okraj literatury*, 1931). J. S. Machar Mrázovi věnoval k desátému výročí úmrtí fejeton, přetištěný v knize *Při sklence vína, 1929*.“

36 Machar, Josef Svatopluk: *Při sklence vína*, *Tribuna*, 9. 9. 1928.

37 *Surrealismus v diskusí*, eds. Karel Teige a Ladislav Štoll. Knihovna *Levé fronty* (Jarmila Prokopová), Praha 1934.

38 *Surrealismus*. Josef Janda, Praha 1936.

39 Burian, Emil František: *Hamlet III. kralevic dánský aneb Být či nebýt čili Trůny dobré na dřevu* 1–2. Otto Jirsák, Praha 1937.

40 Hru *Peruánský kat* uvedlo Osvobozené divadlo v režii Jindřicha Honzla v únoru 1929.

41 Heisler, Jindřich — Štyrský, Jindřich: *Na jehlách těchto dní*. Fr. Borový, Praha 1945 (první vydání ilegálně 1941).

chárně filozofické fakulty v Praze. Tyto tři Bretonovy přednášky vyšly v českém překladu knižně pod názvem „Co je surrealismus“ (Nakl. J. Jícha, Brno).⁴² Francouzsky přednáška „Co je surrealismus“ (*Qu'est-ce que le Surréalisme*) vyšla v Bruselu v nakl. René Henriquez 1934. Ostatní dvě jsou otištěny v Bretonově knize: *Position politique du Surréalisme* (ed. Sagittaire-Kra, Paris)⁴³. Éluardův proslov vyšel česky v časopise „Doba“ 1935 a ve výtahu v knize *Donner à voir* (Gallimard)⁴⁴. Breton a Éluard byli v Praze něco více než 14 dní. Jako soukromý detail Vás může zajímat, že Bretonova dcera Aube, jíž je věnována *L'amour fou*,⁴⁵ byla tehdy počata v Praze s paní Jacquelinou.⁴⁶

8.) Máte na mysli francouzského ilustrátora Gustava Doré: Štyrský ho jistě znal, ale nevidím žádnou bližší příbuznost mezi těmito ilustracemi a Štyrského kresbami.

9.) Surrealistické Štyrského obrazy lze datovat asi od r. 1934. Ovšem v díle Štyrského přechod od jeho artificialismu, jenž nebyl ničím jiným než malířskou obdobou poetismu, je velmi pozvolný. Z nejvýznačnějších surrealistických obrazů Štyrského je třeba uvést: *Z mého deníku*, 1933, *Čerchov*, 1934, *Člověk, krmený ledem*, 1934, *Muž a žena*, 1934, *Cyklus: Kořeny*, 1934, *Cyklus: Všudypřítomné oko* (kresby), 1936–37, *Trauma zrození*, 1937, *Melanchole*, 1937, *Musa somnambula*, 1937, *Cyklus: Sny*, 1940 (kresby a obraz) a řadu fotografií, koláží a kreseb.⁴⁷

10.) *Gobbler* je název alkoholického nápoje, je to cosi podobného coctailu, recept ovšem neznám, ale pije se to z větších sklenic, v nichž je několik kousků ovoce, a má to zpravidla červeno-hnědou barvu.

11.) *Giuseppe Arcimboldo* (nebo Arcimboldi) je italský malíř 16. století, který byl na dvoře habsburského Ferdinanda I., Maximiliána II. a Rudolfa II., který jej povýšil do šlechtického stavu. Byl správcem dvorních uměleckých sbírek, v stáří se vrátil do Milána, kde zemřel více než šedesátiletý 1593. Reprodukce jeho obrazů naleznete v knize „*Fantasia dei Italiani*“ od Carrieri (nakl. Domus).⁴⁸ Podobné obrazy maloval Tizianův žák Giovanni da Monte z Cremy, zv. Montecremasco.⁴⁹

42 Breton, André: *Co je surrealismus. Tři přednášky*, doslov Vítězslav Nezval. Joža Jícha, Brno 1937.

43 1935.

44 1939.

45 Gallimard, Paris 1937.

46 „Breton e Eluard furono in Cecoslovacchia poco più di 14 giorni: a Praga fu concepita Aube, la figlia di Breton, alla quale è dedicato *L'amour fou*“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 37). „Breton a Eluard byli v Praze něco více než 14 dní: Bretonova dcera Aube, jíž je věnována *L'amour fou*, byla tehdy počata v Praze.“

47 „Tra i quadri surrealistici di Štyrský citiamo almeno *Z mého deníku* (Dal mio diario, 1933), *Člověk, krmený ledem* (L'uomo nutrito di ghiaccio, 1934), *Muž a žena* (Uomo e donna, 1934), *Kořeny* (Radici, 1934), *Trauma zrození* (Il trauma della nascita, 1937), *Músa somnambula* (1937)“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 42, pozn. 4). „Ze surrealistických obrazů Štyrského je třeba uvést alespoň: *Z mého deníku* (1933), *Člověk, krmený ledem* (1934), *Muž a žena* (1934), *Kořeny* (1934), *Trauma zrození* (1937), *Musa somnambula* (1937).“

48 Carrieri, Raffaele: *Fantasia degli italiani*. Editoriale Domus, Milano 1939. Arcimbolda a jeho typické konglomeráty si Ripellino zamiloval; Rudolfovi II. a Arcimboldovi věnoval mnoho stránek v *Magické Praze* (přetištěno jako zvláštní tisk s názvem *Arcimboldo e il re malinconico*. Skira, Milano 2011).

49 Giovanni da Monte Cremasco, druhá polovina 16. století.

12.) *Marinetti* byl v Praze nejméně dvakrát. Poprvé tuším v prosinci 1921, kdy ve Švandově divadle byla uspořádána představení futuristických syntéz. Tehdy s ním byl v Praze současně Prampolini, jenž při příležitosti Dantova jubilea (!) uspořádal výstavu italského avantgardního malířství v Praze. Později byl *Marinetti* v Praze ještě někdy ve 20. letech na nějaké konferenci Federace intelektuálů při Společnosti národů. Tenkrát jsem však s ním mluvil jen letmo. Při první návštěvě v Praze se *Devětsil* sešel s *Marinettim* u mne v bytě, tehdy ještě v Praze II, Černá 12a.⁵⁰

13.) *Čermínová* přijala pseudonym *Toyen* těsně před první výstavou *Devětsilu* (Bazar moderního umění, 1923) v Krasoumné jednotě v Praze. Tento pseudonym, který jsem jí navrhl, je odvozen z francouzského *citoyen*. Líbilo se jí, že to bude jméno nesklonné, že nemá znaky ani mužského, ani ženského rodu a že je vzato z *Marseillaisy* (*Aux armes, citoyens!*).⁵¹

14.) *Makovský* byl vyloučen ze surreal. skupiny 1937, protože k oslavám příjezdu rumunského krále *Carola* dělal plastickou dekoraci naproti *Wilsonovu nádraží*. Ostatně v té době *Makovský* sám surrealismus opustil a vrátil se k tradičnímu poloklasickému a polorealistickému sochařství.⁵²

15.) Můj článek o *poetismu*, který byl otištěn na jaře 1924 v *Hostu* a později 1927 v mé knize *Stavba a báseň*,⁵³ byl všeobecně považován za manifest *poetismu*. Později

50 „Anche al futurismo italiano il poetismo deve qualcosa. Notiamo qui che *Marinetti* visitò Praga nel dicembre 1921, quando nello Švandovo divadlo furono rappresentate alcune sintesi futuristiche; era con lui *Prampolini* che, in occasione del giubileo dantesco (!), organizzò una mostra di pittura italiana d'avanguardia. Il *Devětsil* si raccolse intorno a *Marinetti* in casa di *Karel Teige* (Praha II, Černá ul. 12a)“ (*Ripellino, Angelo Maria: Storia...*, s. 26). „Také italskému futurismu je *poetismus* něco dlužen. Všimněme si, že *Marinetti* navštívil Prahu v prosinci 1921, kdy byla ve Švandově divadle uspořádána představení futuristických syntéz; byl s ním *Prampolini*, jenž při příležitosti Dantova jubilea (!) uspořádal výstavu italského avantgardního malířství. *Devětsil* se sešel s *Marinettim* u *Karla Teigeho* v bytě (v Praze II, Černá ul. 12a).“ — *Ripellino* tiskne celou pasáž z *Teigova* dopisu, neuvádí však zdroj; na stejné straně figuruje poznámka, v níž cituje dopis *R. Jakobsona* ze 6. 1. 1948.

51 „Fu *Teige* a ribattezzare la *Čermínová* col nome ‚*toyen*‘, da ‚*citoyen*‘, nel 1923, poco prima che s'inaugurasse la mostra del *Devětsil* ‚Bazar d'arte moderna‘ a Praga. Il nome piacque alla pittrice perchè era indeclinabile, non apparteneva né al genere maschile né a quello femminile e le ricordava un verso della *Marsigliese*“ (*Ripellino, Angelo Maria: Storia...*, s. 42). „Byl to *Teige*, jenž *Čermínovou* přejmenoval na ‚*toyen*‘, od slova ‚*citoyen*‘, v roce 1923, těsně před zahájením výstavy *Devětsilu* ‚Bazar moderního umění‘ v Praze. Jméno se malířce líbilo proto, že bylo nesklonné, nepatřilo ani mužskému, ani ženskému rodu a připomínalo jí verš z *Marseillaisy*.“

52 „Come il surrealismo francese, anche quello ceco fu continuamente agitato da dissensi e scissioni. Ci limitiamo a registrare l'espulsione dal gruppo di *Vincenc Makovský* (1937), perché in occasione dell'arrivo a Praga del monarca rumeno aveva lavorato a un arco trionfale davanti alla stazione *Wilson* e perché indulgeva ormai a una scultura classicheggiante“ (*Ripellino, Angelo Maria: Storia...*, s. 37). „Tak jako francouzský surrealismus, i český byl stále znepokojován spory a rozštěpením. Registrujeme tu pouze vyloučení *Vincence Makovského* ze skupiny (1937), protože k oslavám příjezdu rumunského krále dělal plastickou dekoraci naproti *Wilsonovu nádraží* a protože v té době už se vrátil k tradičnímu poloklasickému sochařství.“

53 *Teige, Karel: Stavba a báseň. Umění dnes a zítra. 1919–1927. Vaněk & Votava, Praha 1927.*

v ReDu, roč. 1, č. 9., 1928, vyšlo zvláštní číslo „Manifesty poetismu“, které bylo pak vydáno jako samostatná brožura.⁵⁴ Zde je jednak Nezvalova stať a můj Manifest poetismu, článek podstatně delší, který by tedy musil být považován za „druhý“ manifest. Je, s jistými změnami, znovu otištěn v knize „Svět, který voní“ 1931.⁵⁵

16.) Divadélko *Dada* (nebylo dadaistické!!!) fungovalo krátce v roce 1928 po roztržce Frejky a Buriana na jedné a Honzla na druhé straně, kdy Frejka a Burian odešli z Devětsilu, jehož divadelní sekci bylo tehdejší Osvobozené divadlo. „Modrá blůza“ byl jakýsi dělnický ochotnický kabaret, který organizoval zprvu Honzl, jenž poznal sovětskou Modrou blůzu v Moskvě. Modrá blůza začala v Praze fungovat v sezoně 1926–27. Honzl tu později přestal pracovat, vedení Modré blůzy převzal F. Němec, redaktor Rudého práva, jenž není totožný s proletářským básníkem F. Němcem. Předchůdce Modré blůzy byl Dědrasbor (děl. dramatický sbor), jenž pěstoval, za vedení Honzlůva, 1921 až 1925 sborovou recitaci a scénicky provedl Blokovu báseň „12“. Později namísto Modré blůzy bylo organizováno DDOČ (Dělničtí divadelní ochotníci čeští), který však pěstoval docela obyčejný tendenční repertoár; s tím jsme již neměli nic společného.⁵⁶

17.) Při prvním představení pořádaném Osvobozeným divadlem jako sekci Devětsilu — byly to Aristofanovy „Ženy o Thesmoforiích“, česky „Když ženy něco slaví“ — za režie Frejkovy — jsem vystupoval spolu s Nezvaem. Nebyly to ovšem žádné role. Nezval hrál na flexaton (nástroj, který je složkou jazzbandového orchestru) a já jsem deklamoval v kostýmu novorozeněte nějaký monolog z *Romea a Julie*, který Frejka do této hry vsunul.⁵⁷ (1926.)

18.) Za skutečného předchůdce mohl surrealismus v české poezii pokládat ovšem jen *Máchu*. V díle jednotlivých autorů, zejména v počátcích, lze ovšem zjistit i jiné vlivy, kdežto naopak nějaký přímý vliv *Máchův* by se dal sotva konstatovat. Z autorů,

⁵⁴ Teige, Karel — Nezval, Vítězslav: *Manifesty poetismu*. Odeon, Praha 1928.

⁵⁵ Teige, Karel: *O humoru, clownech a dadaistech*. Sv. 2. *Svět, který voní*. Jan Fromek, Praha 1930.

⁵⁶ „Nella stagione 1926–1927, al posto del Dědrasbor, iniziò la sua attività il cabaret operaio Modrá blůza (Il camiciotto azzurro), fondato da Honzl, che aveva conosciuto a Mosca la sovietica Sinaja blůza di Forreger. Dopo l’abbandono di Honzl, diresse questo cabaret F. Němec, redattore di Rudé právo (da non confondere con l’omonimo poeta proletario). In seguito Modrá blůza divenne scena del DDOČ (Dělničtí Divadelní Ochotníci Čeští, Filodrammatici operai céchi), il quale rappresentò un repertorio di tendenza che col poetismo non aveva ormai nulla in comune“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 27, pozn. 1). „V sezoně 1926–1927 místo Dědrasboru začal v Praze fungovat dělnický kabaret Modrá blůza, založený Honzlem, který poznal v Moskvě sovětskou Forregerovu Sinaju blůzu. Po Honzlově odchodu převzal vedení tohoto kabaretu F. Němec, redaktor Rudého práva (nezaměnit za stejnojmenného proletářského básníka). Později se Modrá blůza přeměnila v DDOČ (Dělničtí divadelní ochotníci čeští), který pěstoval tendenční repertoár; s ním již poetismus neměl nic společného.“

⁵⁷ „Nella commedia aristofanesca si esibirono anche Nezval che suonò il flexaton del jazz, e Teige, il quale, avvolto in fasce di neonato, fu messo a declamare un monologo di Giulietta e Romeo che Frejka aveva allegramente inserito nel testo di Aristofane“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 27). „V Aristofanově komedii vystupovali také Nezval, který hrál na flexaton z jazzu, a Teige, jenž zabalený v plenkách novorozeněte deklamoval monolog z *Romea a Julie*, který Frejka vesele vsunul do Aristofanova textu.“

kterí na Nezvala, Seiferta, Halase a Biebla více nebo méně působili, lze uvést Tomana, Šrámka, Mahena a Dyka, u Seiferta i Neumanna. Ze starších českých básníků mohl surrealismus pokládat za autory sobě alespoň poněkud blízké Karla Hlaváčka a některé z textů Demlových, zejména „Moji přátelé“, „Miriam“ a jeden román, který vyšel asi začátkem 30. let (na jehož jméno se nepamatuji), který byl konfiskován pro nemravnost. Arne Novák v Dějinách jej neuvádí.⁵⁸ Pokládat Demla za předchůdce surrealismu bylo by nadsázkou. Bližší vztah k Demlovi měl zejména Nezval.⁵⁹ — Pokud jde o *černé romány*, sotva kdo ze surrealistů znal ony nejdůležitější anglické a francouzské černé romány. Existuje český černý román, J. J. Kolár „Pekla zplozenci“, na nějž mě poprvé upozornil Štýrský. V době druhé světové války jej znovu vydal Karásek ze Lvovic,⁶⁰ ale v podobě velmi uhlazené, v níž zredukoval počet mrtvol na minimum, a tím zbavil původní předlohu veškeré štávy. Prvních deset svazků Fantomase vyšlo česky v nakl. Odeon v letech 1927–30. Jako moderní černý román bylo by možno uvést i Klímovo Utrpení knížete Sternenhocha 1928.⁶¹

Děkuji Vám za to, že jste mi obstaral knihy, o které jsem Vás prosil, a že mi je přivezete. Byl bych Vám nicméně vděčen, kdybyste mi sdělil, které knihy pro mě máte, neboť se už nepamatuji, o které jsem Vás prosil. Byl bych Vám vděčen, kdybyste mi sdělil, které české knihy byste potřeboval, snad bych Vám z nich mohl do Vašeho příjezdu některé opatřit. Víím ovšem, že pro Vás obstarává knihy p. Lukeš, přece však je možné, že by se mi podařilo opatřit něco z toho, co p. Lukeš možná nesehnal. Rovněž

58 Demlovo *Zapomenuté světlo* vyšlo v roce 1934 a bylo vzápětí zkonfiskováno. O tomto Demlově díle není zmínka v *Přehledných dějinách literatury české od nejstarších dob až po naše dny* Arne Nováka (a Jana V. Nováka, 4., přeprac. a rozšíř. vyd. R. Promberger, Olomouc 1936–1939).

59 „Di tutta la letteratura céca soltanto Karel Hynek Mácha e Jakub Deml figurano nel santuario dei surrealisti, e quest'ultimo fu caro specialmente a Nezval“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 40). „Z české literatury jenom Karel Hynek Mácha a Jakub Deml figurují ve svatyni surrealistů, a k Demlovi měl bližší vztah zejména Nezval.“

60 Kniha Josefa J. Kolára *Pekla zplozenci. Fantastický román z roku 1862* měla několik vydání; v roce 1940 (Beaufort, Praha) Jiří Karásek ze Lvovic román upravil, doplnil doslovem a vydal s pozměněným názvem *Zplozenci pekla*.

61 „Esiste un tipico romanzo nero dell'ottocento, ‚Pekla zplozenci‘ (Creature dell'inferno, 1862) di Josef Jiří Kolár, ambientato nella Praga rudolfina, sul quale Jindřich Štýrský richiamò l'attenzione di Teige; romanzo ripubblicato recentemente da Jiří Karásek ze Lvovic che, riducendo al minimo il numero dei cadaveri e alterando certi passaggi, fece sfumare tutta la magia di quelle pagine. [...] Esempio di moderno romanzo nero è ‚Utrpení knížete Sternenhocha‘ (Le sofferenze del principe Sternenhoch, 1928) del filosofo Ladislav Klíma. Ricorderemo qui, ancora una volta, che negli anni 1927–1930 uscirono presso la casa Odeon nella traduzione céca i primi dieci volumi di ‚Fantomas‘“ (Ripellino, Angelo Maria: *Storia...*, s. 40). „Existuje typický černý román z devatenáctého století, J. J. Kolár ‚Pekla zplozenci‘ (1862), jehož děj se odehrává v rudolfínské Praze. Na tento román upozornil Teigeho Jindřich Štýrský. Nedávno jej znovu vydal Karásek ze Lvovic, který zredukoval počet mrtvol na minimum, změnil určité pasáže, a tím zbavil původní stránky veškeré magie. [...] Jako moderní černý román bylo by možno uvést ‚Utrpení knížete Sternenhocha‘ (1928) od filosofa Ladislava Klímy. Ještě jednou tu připomínáme, že prvních deset svazků ‚Fantomase‘ vyšlo v českém překladu v nakladatelství Odeon v letech 1927–1930.“

bych Vám byl vděčen, kdybyste mi mohl opatřit a přivést ještě asi 3 nebo 4 z francouzských a švýcarských knih, které vyšly od té doby, co jste odjel z Prahy. Jmenovitě by mi záleželo na tom, získat *Cahiers d'Art* (3. poválečný svazek, 1946), jestliže ovšem již vyšly. Svůj nedoplatek Vám uhradím hned po Vašem příjezdu do Prahy. Děkuji Vám za Vaši ochotu už napřed a budu Vám za to opravdu velmi vděčen: chápete, jak asi svízelná je situace v naší práci, když už ½ roku si není možno v Praze koupit takovéto cizí knihy. Prosím, abyste mi napsal, kdy se mohu těšit na shledanou s Vámi v Praze. S mnoha srdečnými pozdravy Váš

Karel Teige

O Mrázovi psal Machar fejeton 1928, k desátému výročí jeho smrti. Je otištěn v knize „Při sklence vína“.⁶² Arne Novák ve svých Dějinách literatury Mráze vůbec neuvádí.

Jindřich Chalupecký →

V Praze dne 22. IV. 1949

Vážený pane doktore,
jsem velmi rád, že Vám mohu dát potřebné informace a poslat knihy. Kolářův Křestný list je už rozebrán. Jeho Deset kantát,⁶³ Cizí pokoj od Haukové a Hančovy Události Vám pošlu příští týden. Máte Kolářovy Dny v roce? Bohužel, i tak bude materiál inkompletní, protože budou chybět poslední věci, které zůstaly v rukopise (Rok ve dnech od Koláře a Vysoká zeď od Haukové).⁶⁴ Katalog výstav Skupiny 42 ovšem už nelze sehnat, já je mám, ale v jediném exempláři a při nejistotě, jaká je dnes s mezinárodní dopravou knih a časopisů, se je opravdu bojím poslat, poněvadž tento materiál má pro mne určitou osobní cenu.

Ptáte se na historii Skupiny 42. Jak její název ukazuje, vznikla roku 1942 na jaře nebo na konci zimy z důvodů velmi prostých. Hudeček, Gross, Zívr a já jsme se znali a velmi mnoho stýkali už dávno, někdy od samého počátku let třicátých. Tehdy r. 1942 jsme se domluvili, že se budeme pravidelně jednou týdně scházet a debatovat o našich uměleckých věcech. Schůzky byly každou sobotu odpoledne a trvaly až do konce války. Vedle jmenovaných začali tam chodit hned od první schůzky malíř Smetana, básník Kolář a výtvarnický kritik Kotalík. Kolář tehdy právě vydával svůj debut

⁶² Machar, Josef Svatopluk: *Při sklence vína*. Aventinum, Praha 1929 (*Spisy*, sv. XLVIII).

⁶³ Kolář, Jiří: *Sedm kantát*. Družstvo Dílo, Praha 1945.

⁶⁴ Sbírkou s názvem *Roky v dnech* vydal Jiří Kolář u Borového v roce 1949. Sbírkou s názvem *Vysoká zeď Jiřina Hauková* nikdy nevydala. Mezi její druhou vydanou sbírkou *Cizí pokoj* (1946) a třetí, *Oheň ve sněhu. Verše z let 1947–1957* (Československý spisovatel, Praha 1958), je dvanáctiletá pauza. Podle svědectví autorky uvedené v rozsáhlé ediční poznámce k výboru *Básně* z roku 2000, „vznikaly jednotlivé sbírky výběrem z textů, jež byly průběžně, většinou v rámci jednoho roku, ukládány do desek či obálky. [...] Takto ukládané a uchovávané texty umožnily přesnější datování jednotlivých knih a odkryly zároveň skutečnost, že od *Oheň ve sněhu* až po *Motýla a smrt* (a zčásti i *Mozaiku z vedřin*) jde o sbírky složené, resp. vybrané z textů, které vznikaly v rozmezí deseti až dvaceti let“ (Špirit, Michael: *Ediční poznámka*. In: Jiřina Hauková: *Básně*, ed. M. Špirit. Torst, Praha, 2000, s. 943).

(Křestný list); neznali jsme ho dříve. Jeho životní historie je dost zvláštní. V době, kdy jsme se s ním seznámili, byl ještě truhlářským dělníkem. Ivan Blatný a Josef Kainar se k nám brzy přihlásili, ale zřídka jsme je vídali; Blatný, který byl tehdy již uznaným básníkem Paní Jitřenky a Melancholických procházek,⁶⁵ žil v Brně a Josef Kainar, který vydal svůj podivuhodný debut Příběhy a menší básně,⁶⁶ žil na Ostravsku. Zanedlouho přibyl do Skupiny ještě Kamil Lhoták a po něm malíř Bohumír Matal a fotograf Miroslav Hák. Jak je vidět, Skupina byla převážně výtvarnická.

Ve svých počátcích Skupina vůbec nepomýšlela na to, aby vystupovala na veřejnost, a teprve časem se stalo, že nás napadlo udělat společnou výstavu. Ale i ta byla nadepsána jen jmény všech vystavujících; teprve později vymysleli jsme si pro snadnější dorozumění termín „Skupina 42“. Nevydali jsme však žádný manifest, žádný program, a jak to bývá napsáno v některých revuích, každý tu zodpovídal za svou práci sám. Přesto tu ovšem existovala jakási teorie společná. Snad by bylo lze ji vystihnout tím, že jsme chtěli navázat na celé moderní umění, ale kladli jsme si za úkol odvést je od nebezpečí, které bylo v jeho zestetizování a rovnou řečeno zesnobštění, a vrátit doprostřed skutečnosti, „světa, v kterém žijeme“.

„Svět, v kterém žijeme“ se stal jakýmsi heslem skupiny; byl to náhodou také nadpis článku, který jsem otiskl nedlouho před vznikem Skupiny.⁶⁷ Ve svém původu, říkali jsme si, moderní umění vznikalo z nejživějšího lidského zážitku současné skutečnosti; jde o to, zachytit tento první popud a pokračovat v něm. Tím jsme se odlišovali jednak od básníků okolo Kamila Bednáře a výtvarníků v skupině „Sedm v říjnu“,⁶⁸ kterým jsme vytýkali, že likvidují výsledky moderního umění, a jednak od surrealistů druhu Kunderova a Lorencova, kteří nám připadali pouhými epigony posledních a nepodstatných výsledků francouzského umění. Tématem skupinových prací bylo téměř výhradně město jakožto normální životní prostředí současného člověka a současného umělce. Říkalo se nám proto „civilisti“, ale nám nešlo ani o oslavu moderní civilizace, ani o její kritiku, nýbrž přijímali jsme civilizaci prostě jako faktum, neodmyslitelné od našeho života, a tedy také od našeho umění. Koncem konců cílem tohoto usilování mělo být — alespoň podle mne —, aby umění bylo schopno *intervenovat* v životě moderního člověka.⁶⁹

Tohoto cíle Skupina stěží dosáhla a rozešla-li se nakonec, snad to bylo proto, že si položila cíle příliš vysoké. Ovšem, byly to i důvody lidské. Činnost Skupiny ustávala už od posledních měsíců válečných přesto, že tehdy a v první době míru začali k ní přibývat noví lidé: Hauková, Hanč, kritikové Grossman a Vladislav, do blízkosti Skupiny se dostal také Mikulášek; Skupina 42 se stávala obecně známým termínem.

65 Obě knihy vyšly v nakladatelství Melantrich, Praha 1940 a 1941.

66 Václav Petr, Praha 1940 (jako sedmý svazek edice První knížky).

67 *Program D* 40, 1940, s. 88–89.

68 Skupina (Václav Hejna, Josef Liesler, Jan Lukas, Jan R. Michálek, Arnošt Paderlík, František Jiroudek, Pavel Kropáček, Václav Plátek, Zdenek Seydl aj.) vznikala v třicátých letech a svůj název zvolila podle první společné výstavy *Sedm v říjnu 1939. Oleje, plastiky, kresby, umělecké sklo a fotografie*. Topičův salon, Praha 1939.

69 Tuto pasáž dopisu cituje Ripellino na s. 85 knihy *Storia...*; za další informace otištěné v téže kapitole a pocházející z tohoto Chalupeckého dopisu Ripellino děkuje Chalupeckému v poznámce 1 na s. 84.

Výtvarnická část Skupiny se dnes již rozpadla nadobro, poněvadž přední malíři skupiny, Gross a Hudeček, jdou už cestami jinými; literární část Skupiny se soustředila okolo časopisu *Listy*, jehož I. ročník jsem redigoval sám a druhý spolu s Grossmanem (vyšlo už jen torzo).

Potřebujete-li snad informací podrobnějších, napište mi, velmi rád Vám sdělím podrobnosti, které by Vás snad zajímaly.

V nejbližších dnech přijede ostatně do Itálie malíř Jan Smetana, jeden z bývalé Skupiny 42, a domluvím s ním, aby Vás navštívil, dostane-li se do Říma.⁷⁰

Kdybch směl vznést také já na Vás prosbu, byl bych Vám vděčen, kdybyste mi mohl opatřit knížku. Pro devizové nesnáze nedocházejí nám totiž nyní vůbec cizojazyčné knihy, a kdybyste dovolil, sdělil bych Vám, co bych potřeboval. Šlo by mi o jednu francouzskou knihu (italsky totiž bohužel neumím a předpokládám, že v Římě se dostanou bez nesnází francouzské knihy).

Nepokládejte mne, prosím, za neskromného, ale bez cizí literatury se někdy těžko žije.

Se srdečným pozdravem

Jindřich Chalupecký

Karel Teige →

1. XII. 1949

Milý příteli,

děkuji Vám za dopis a velmi rád Vám sděluji tyto informace:

Motivy cirkusu a Commedia dell'Arte, popřípadě i baletu a divadla apod. se vyskytují u mnohých českých autorů. Tak především *B. Kubišta* má obraz *Harlekýn a Kolombina*, 1910, *V cirkus*, 1911, a *Pierot*, 1911. V monografii *Jos. Čapka*, která vyšla jako pátý svazek *Musaionu*,⁷¹ je reprodukován *Clown*, 1918, a v katalogu posmrtné Čapkovy výstavy 1946 je uvedeno několik obrazů s tituly *Šašek* nebo *Clown* a jeden z nich je bez letopočtu v tomto katalogu reprodukován.⁷²

Zrzavý má z let 1917–18 cyklus pastelů a kreseb *Žonglérů*, *Akrobatů*, *Kejklíře* se sklenicí apod. Tyto obrazy nebyly nikde reprodukovány.

Kremlička má několik obrazů tanečnic.

V *Devětsilu* hrál ovšem cirkus, varieté a music-hall *rolí mýtu*. A tak Vás mohu upozornit na *Štyrského* obrazy *Černý pierot* 1923 a *Cirkus Simonetta* 1923. *Toyen* má řadu obrazů těchto syžetů, zejména z doby, kdy malovala obrázky naivistického a primitivního druhu. Tak např. *Cirkus Conrado*, *Polykači nožů*, *Tanečnice*, *Benátský karneval*, vesměs z roku 1925. Také později, 1934, má *Toyen* varietní námět *Žlutý spektr*, surrea-

⁷⁰ Životopisná data J. Smetany v katalogu *Jan Smetana. Výběr z díla 1941–1981* (Dílo — ČFVU, Praha 1982) registrují jeho „studijní pobyt v Itálii (Milán, Řím, Florencie, Benátky)“, ne však jeho účast na římské výstavě v červnu 1950.

⁷¹ Čapek, Josef: *Čtyřicet reprodukcí*, úvod Karel Čapek a Václav Špála. Aventinum, Praha 1924 (*Musaion*, sv. 5).

⁷² *Dílo Josefa Čapka. Obrazy, kresby, grafika, divadlo. Souborná výstava. Umělecká beseda, Praha 1946.*

listickou figuru na visuté hrazdě. Tyto Štyrského a Toyen obrazy jsou reprodukovány v jejich monografii,⁷³ kterou snad máte.

Obdobně i v básních je plno těchto motivů; u *Seiferta* především v knize *Na vlnách TSF* (nyní ve *Svatební cestě*)⁷⁴ básně *Miss Gada-Nigi a Cirkus*.

U *Nezvala* v *Pantomimě*⁷⁵ je celý cyklus *Rodina harlekýnů* a před tím existuje *St. K. Neumannova* báseň *Cirkus* z r. 1913 (v *Nových zpěvech*)⁷⁶ a *Weinerova* próza o ekvilibristech *Rovnováha v Netečném diváku*.⁷⁷

Rovněž Vás upozorňuji, že mnoho obrazů s náměty divadla a baletu má už *Navrátil*.

To by tak byly asi nejdůležitější údaje. Nejsou ovšem úplně a jistě se tyto náměty vyskytují i u jiných českých malířů, na které si nevzpomínám, ale šlo by v každém případě o méně významné autory.

A ještě toto: nemáte-li ony dvě publikace, které vyšly v časopise *Československo* a které jsou věnovány českému malířství, napište si o ně do min. informací a rádi Vám je pošlou. Jde jednak o sešit věnovaný *Modernímu československému malířství*, s *Kotalíkovým* textem, jenž ovšem není zcela spolehlivý (č. 3. roč. II, leden 1947), a pak tlustý sešit: *České malířství a sochařství v Nár. galerii od gotiky do dneška* (roč. IV, 1949). Obě tyto publikace by ovšem měly pro Vás spíše cenu svým obrazovým materiálem než svou textovou částí.

Myslím, že v obrazech a kresbách *Tichého* lze zjistit velmi mnoho a dosti různorodých vlivů: *Guys*, *Toulouse-Lautrec*, *Daumier*, *Seurat*, *Picasso*, *Klee* a také *Zrzavý* a *Chagall*. Myslím, že je to zvláštní případ umělce, který při dosti širokém *eklektismu* je přece do značné míry *osobitým* zjevem.

Tichý byl kdysi v *Marseille* krátkou dobu zaměstnán v *Pindarově cirkuse*, ale *nikdy jako artista nevystupoval*. *Legenda* o *Tichého* cirkusáctví pochází z nesprávného článku, jež otiskl *Václav Nebeský* ve své knize *L'Art moderne tchécoslovaque* (*Librairie Félix Alcan — Paris, 1937*). Ostatně i tuto knihu byste mohl ke své práci potřebovat. Zde se *Nebeský* snažil zkonstruovat umělou obdobu mezi *Tichého* obrazy a artistickými výkony v cirkus. O tom ostatně byla mezi *V. Kramářem* a *V. Nebeským* polemika ve *Volných směrech*, roč. XXVII, 1941–42.

Jos. Čapek skutečně leccos převzal z lidových malůvek a dětských kreseb jak v celkovém pojetí, tak v dekorativních detailech.

Před několika dny jsem mluvil s *Istlerem*. Říkal mi, že by skutečně bylo možno do *Říma* poslat potřebný počet grafik a kreseb, kdežto zaslání obrazů by bylo z technických důvodů velmi obtížné a téměř nemožné. *Istler* mi slíbil, že Vám pošle první menší zásilku brzo. Až budete mít o výstavě podrobnější informace, napište o tom mně nebo *Istlerovi*. Možná, že by bylo třeba, až věc bude aktuální, aby bylo všem au-

73 Štyrský a Toyen, úvod Vítězslav Nezval, doslov Karel Teige. Fr. Borový, Praha 1938.

74 Seifert, Jaroslav: *Na vlnách TSF*. Václav Petr, Praha 1925 (grafická úprava Karel Teige), týž: *Svatební cesta*. Melantrich, Praha 1938.

75 Nezval, Vítězslav: *Pantomima*. Ústřední studentské knihkupectví a nakladatelství, Praha 1924.

76 Neumann, Stanislav Kostka: *Nové zpěvy. Kniha lyrických průbojů*. Fr. Borový, Praha 1918; báseň *Cirkus* vyšla poprvé v *Almanachu na rok 1914* (Přehled, Praha 1913, s. 64–67).

77 Weiner, Richard: *Netečný divák a jiné prózy*. Fr. Borový, Praha 1917.

torům posláno oficiální pozvání na výstavu,⁷⁸ aby se tím eventuálně mohli prokázat při odeslání prací.

Těším se na Vaši knihu a na články, které před tím o českém umění otisknete. Pamatujte, prosím, na mne a pošlete mi je laskavě co nejdříve.

Rovněž Vás prosím, abyste mi laskavě podle možností brzo obstaral a poslal ony knihy, o nichž jsme spolu mluvili.

Potřebujete-li z Prahy nějaké knihy, napište mi a velmi rád Vám obstarám, co se jen dnes dá získat.

Rukopis mé knihy postupuje velmi pomalu. Jednak jsem byl v poslední době trochu churav, a kromě toho jsem na několik týdnů zanechal práce na své knize a psal jsem delší diskusní článek jako odpověď Vincenci Kramářovi o tom, do jaké míry lze označovat kubismus jako formalistický, nebo jako realistický. Tato naše diskuse je ovšem docela soukromá a nemáme příležitost ji uveřejnit.⁷⁹ Doufám, že od nového roku bude má kniha pokračovat podstatně rychlejším tempem.

Napište mi zase brzo! Těším se na další zprávy o Vaší práci a velmi rád Vám pro ni sdělím informace, které byste snad potřeboval. Rovněž Vás znovu prosím, abyste na mě nezapomněl s těmi knížkami! Budu Vám za to velmi vděčen.

Mnoho srdečných pozdravů Vám posílá Váš

Karel Teige

Ludvík Kundera →

Brno 18. 12. 1949

Vážený pane profesore,

děkuji Vám upřímně za Váš dopis i výstřižek překladů Františka Halase. Velmi se již těším na Vaši knížku.

Vaše zpráva o tom, že překládáte *Já se tam vrátím*, je radostná.⁸⁰ Ovšem překladatelský oříšek je to veliký. Už ta srostlost s horáckou krajinou, a její florou a faunou, která pro Italy bude trochu exotická. A vůbec jazyk skrz naskrz osobitý, čerpající plodně z lidového jazyka atd.

K Vaším dotazům:

1. Zimula není rostlina. Je to personifikovaná zima, cosi jako vila zimy, duch zimy, nadpřirozená bytost. Mohu-li se dobře spoléhat na svou paměť, naznačoval kdysi

⁷⁸ Výstava grafických listů a koláží s názvem *Arte astratta e civilista in Cecoslovacchia* byla zahájena v Římě 28. června 1950 v knihkupectví L'Age d'Or. Vystavena byla díla Josefa Istlera, Jana Smetany, Františka Hudečka, Kamila Lhotáka, Karla Teiga. S vernisáží byla spojena prezentace Ripellinovy knihy *Storia della poesia ceca contemporanea*.

⁷⁹ Na základě polemiky s Kramářem napsal Teige delší studii, která vyšla však až posmrtně v knize *Vývojové proměny v umění*, ed. Vratislav Effenberger. Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha 1966.

⁸⁰ Ripellinův italský překlad básnické prózy *Já se tam vrátím* vyšel časopisecky (Io vi tornerò. *La fiera letteraria* 14. 9. 1952, s. 5) a knižně až jako příloha dvojjazyčné antologie Halasových veršů *Imagena* (přel. a úvodem opatřil Angelo Maria Ripellino. Einaudi, Torino 1971, s. 233–241).

František Halas, že je to jeho neologismus, novotvar, tvořený ovšem ústrojně z ducha jazyka. Podobně později Nocula.

2. Jarničky je lidový název pro všechny jarní květiny vůbec.

3. Podvečírka je lidový název patrně jednoho druhu silenky (*Silene*). Podle toho, že rozkvétá až v podvečer a v noci. Tady si nejsem stoprocentně jist.

4. Chlebíček je lidový název pro sléz (*Malva rotundifolia* nebo *Malva neglecta*). Chlebíček proto, že se to na venkově jí. Obzvláště děti.

5. Hoblovačky mají toliko význam hoblin, odpadků při hoblování. Pro kontext je důležité vědět, že se hoblovačkami na venkově (obzvláště na Horácku) vycpává polštář, který se klade mrtvým pod hlavu do rakve.

6. Majka (*Meloë*) je tučný zavalitý brouk, modrý, načernalý. Když se chytne, vypustí žlutou vodičku. Odtud i lidové rčení „Majko, majko, dej mi masti na bolesti“, které Halas doslova zaznamenává.

Mlynařík dlouhoocasý severní (*Aegithalos caudatus caudatus*) je pták z druhu sýkorek. Mlynařík proto, že má hlavu jakoby zamoučenou. Stejně tak uhelníček (*Parus ater ater*) má zas hlavu jakoby zašpiněnou od uhlí.

Budete-li opět potřebovat nějaká vysvětlení k překladu, rád Vám povím, co vím. Zatím Vám přeji pěkné Vánoce a Nový rok 1950.

Srdečně Váš

Ludvík Kundera

Karel Teige →

29. 12. 1949

Milý příteli,

Posílám Vám mnoho pozdravů a přání všeho dobra do nového roku 1950 a do další padesátky let našeho podivného století.

Děkuji Vám za prospekt Vaší knihy, který jsem před nedávnem dostal. Čekám na Vaši knihu velmi nedočkavě a opravdu se moc na ni těším!

Dovolte však, abych poznamenal jednu námitku k názvu kapitoly „Česká filiálka francouzského surrealismu“. Myslím, že surrealismus je tak málo francouzský jako dadaismus švýcarský. Vznikl ovšem ve Francii, tak jako dadaismus v Curychu, ale je, jako všechna ostatní umělecká a myšlenková hnutí za poslední století, zcela mezinárodní a světové povahy, i když se neuplatnil ve všech zemích. Mluvit o české filiálce franc. surrealismu je asi stejně nepřesné jako mluvit třeba o italské filiálce franc. socialismu.⁸¹

Nehněvejte se na tuto námitku. Opakuji, že se na Vaši knihu velmi těším a budu ji číst s velkým zájmem. Doufám, že mi má nedokonalá znalost italštiny nebude bránit, abych porozuměl Vaším myšlenkám.

Zároveň si Vám dovoluji připomenout, že se těším i na ony knížky, které jste mi laskavě slíbil obstarat. K seznamu knih, o které Vás prosím, dovoluji si připojit ještě jednu, a to italskou knížku: Antonio Fornari: *Quarant'anni di cubismo* (Roma, Capriotti).⁸²

81 Na základě tohoto Teigova komentáře Ripellino zřejmě název kapitoly změnil na *Surrealismus*.

82 1948.

Děkuji Vám už napřed za Vaši laskavost.
Se srdečným stiskem ruky Váš
Karel Teige

Jan Jelínek →

správce gymnázia,
Frenštát p. R., ČSR

Ve Frenštátě p. R. dne 12. ledna 1950

Pan

prof. Dr. Angelo M. Ripellino,
Via Cimarosa, ROMA, Italia

Vážený pane profesore,
od svého přítele Ludvíka Kundery jsem se dověděl, že jste přeložil ukázky poezie mého zemřelého kamaráda, básníka z nejmilejších, Františka *Halase* a uveřejnil je v časopise *Nuova Europa*.⁸³

Jako sběratel a bibliograf díla Halasova přicházím k Vám s uctivou prosbou o obstarání zmíněného čísla a o informace, pokud se týkají jeho přeložených prací a literatury o F. H. ve Vaší vlasti.

Od L. Kundery též vím, že v nejbližší době vydáte Dějiny současné české poezie, ve kterých bude Mistru české poezie F. H. věnováno hodně stran, a že překládáte kouzelnou prózu *Já se tam vrátím...*, která tak jedinečně básnicky opěvuje mou rodnou Českomoravskou vysočinu.⁸⁴

Byl bych Vám, vážený pane profesore, velmi zavázán, kdybyste mně mohl svoje práce — halasiana — obstarat. Velice rád Vám za ně výměnou pošlu publikace české (třeba též Halasiana),⁸⁵ které budete potřebovat.

Prosím, abyste dvě bibliofilské drobnosti, které příkládám, přijal jako projev úcty k básníkovi, kterého oba máme upřímně rádi.

Těším se na Vaše zprávy a přátelsky Vás zdravím.

⁸³ Halas, František: Autunno a primavera; Questa voce. *Europa Nuova*, 1949, č. 2, s. 21.

⁸⁴ Ripellino Janu Jelínkovi odpověděl 25. 1. 1950, mj.: „Váš dopis mě velice potěšil a děkuju za Halasovy bibliofilské výtisky. Moje kniha o české současné poezii je v tisku a, jakmile vyjde, zašlu ji Vám s časopisem, kde vyšly mé překlady. Vynasnažím se opatřit Vám seznam dosavadních překladů z Halase. Děkuju Vám též za laskavou nabídku českých publikací, Halasovo dílo mám celé. Potřeboval bych *Český lid* od Zírbrta a jeho *Veselé chvíle v životě českého lidu*, ale mám dojem, že už nejsou k dostání. S překladem nádherné prózy *Já se tam vrátím* jsem si dal velkou práci a ještě jej tu a tam piluji, než jej uveřejním se svým komentářem. Mohli byste mi laskavě vysvětlit slovo „špalek“ na str. 15? Je to druh pouťového cukroví, nebo tlustá kniha z pouti (jako „špalíček“)?“ (LA PNP, f. J. Jelínek).

⁸⁵ Jan Jelínek vydával ve Frenštátě pod Radhoštěm bibliofilské tisky, mj. v edici *Halasiana* (od 1947).

Vám oddaný
Jan Jelínek

P. S. Prosím, jak se přesně jmenuje časopis, ve kterém vyšla studie: W. Giusti: Il poetismo e František Halas? Riv... di Let... Slave? III, p. 244–247.⁸⁶

Jindřich Chalupecký →

3. února 1950

Milý příteli,

konečně se dostávám k tomu, abych Vám napsal. Jak se Vám vede? Hodily se Vám materiály o prez. Gottwaldovi, které jsem Vám dal, a mohl jste jich použití k své publikaci? Já si tady potichu vegetuju, ztratil jsem zaměstnání a našel lepší (dělám výstavy průmyslového výtvarnictví), budu se stěhovat (pište proto teď raději na adresu mého zaměstnání: Ústředí lidové a umělecké výroby, výstavní oddělení, Národní 36, Praha II) a mnoho se ovšem pro mne v životě změnilo smrtí Františkovou.⁸⁷ Víte, co mi znamenal právě v poslední době. Mně i jiným.

Snad Vás bude taky zajímat nová orientace české literatury. Mluvili o ní na poslední plenární schůzi Svazu čs. spisovatelů Štoll a Taufer,⁸⁸ a potkali se s velkým, možno směle říci jednohlasným souhlasem spisovatelů. Vyzdvihli vysoko Wolkera a S. K. Neumanna a ukázali, že zkázou české literatury byli Halas a Hora. Hora svým spiritualismem nakazil Seiferta, který začal jako básník proletářský, Halasovy Staré ženy⁸⁹ jsou první existencialistickou knížkou české poezie a jeho vliv na mladou poezii byl záhubný. Důkazem toho jsou „První knížky“, které Halas redigoval.⁹⁰ Nakonec, pravil Štoll, Halas dokonce ztratil víru v komunismus a SSSR. Nezvala zkazil vliv Teigův. (O Holanovi se nemluvilo.) Tak tady vznikala jakási trockistická (nechci říci trockisticko-fašistická) skupina. V literatuře mladší hodnotil Taufer mladého Neumanna, Skálu, Školaudyho atd; podtrhl, že zlý vliv se šířil z Kritického měsíčníku a z Listů.⁹¹ Obšírně se vyrovnal s Kolářem, o kterém výstižně pravil, že mnohé jeho verše nemůže před tímto auditoriem spisovatelů ani citovat, jak jsou oplzlé; podobně vystoupil proti byvší skupině dynamoarchistů (Hořcovi, Grossmanovi atd.). V debatě se pokusil Halase, Teigeho i Koláře obhájit Nezval, jinak všichni ostatní, zvláště ministr Nejedlý a viceministr Čivrný a jiní a jiní vyslovili plný souhlas s řečníky, a hlavně plénum, kde byli mnozí dřívější přátelé a stoupenci Horovi i Halasovi, vstoje dlouhým

⁸⁶ Giusti, Wolfgang: Il poetismo e František Halas. *Rivista di letteratura slave* 3, 1928, seš. 3, s. 244–245.

⁸⁷ František Halas zemřel v Praze 27. října 1949.

⁸⁸ Plenární schůze z 22. ledna 1950 byla věnována problematice české poezie. Štollův referát vyšel s názvem *Třicet let bojů za českou socialistickou poezii*. Orbis, Praha 1950.

⁸⁹ Borový, Praha 1935.

⁹⁰ Básnickou edici První knížky vydávalo nakladatelství Václav Petr v letech 1936–1942.

⁹¹ Od roku 1946 *Kritický měsíčník* redigoval Václav Černý. *Listy* redigoval Jindřich Chalupecký, od roku 1948 s Janem Grossmanem.

potleskem jednomyslně uvítalo novou koncepci. V kuloárech se ještě debatuje, ale je radostno vidět, jak ozdravení české literatury nadějně pokračuje.

Já se zatím dál zabývám svým XIV. stoletím. Byl jste tak laskav a slíbil jste mi, že kdybych potřeboval, pokusil byste se mi sehnat nějakou knížku. (Adresujte zasilku pro zjednodušení na adresu Jiřina Hauková, ministerstvo informací, IV. odbor, Tržiště, Praha III.) Tak se osměluji napsat Vám pár titulů (seznam nedostatků pražské univerzitní knihovny, kde jsem nenalezl ani klasické Duhemovy *Études sur Leonardo da Vinci* —:)⁹² Nejvíc bych potřeboval francouzské dějiny středověké filozofie od Étiennea Gilsona⁹³ a totéž od Maurice de Wulfa.⁹⁴ (Vůbec mne teď zajímá nejvíc pozdní středověk a raný novověk: Occam, Nicolaus Cusanus atd. až Bruno.) Potom kousek antropologie: Charles Le Coeur, *Le Rite et l'Outil*.⁹⁵

Nesežnete-li nic z toho, zavděčil byste se mi francouzskými překlady Kierkegaardova (filozofické knihy: Pojem úzkosti, Strach a chvění, Opakování, Deníky...).

Pozdravuju Vás a těším se na Vaše zprávy.

Přijedete zase?

Jindřich Chaloupecký

Ludvík Kundera →

Brno 15. 2. 1950

Vážený příteli,

věta „z pučnic vyhlédne paroží“,⁹⁶ se týká rašení v předjarní přírodě. Slovo (novotvar?) pučnice je opravdu od pučeti, paroží (růžky) jsou myšleny obrazně: když se rostlina klube ze země, nadzvedá hlínu, vyvstávají neurčitě rozeklané pahrbky, z nichž to pučí a z nichž pak jako by rostlina začala vystrkovat růžky.

Těším se už velmi na Vaše Dějiny české poezie i později na překlad Já se tam vrátím.

Se srdečným pozdravem

Váš Ludvík Kundera

Brno 16

Šmejkalova 140a

92 Duhem, Pierre: *Études sur Léonard de Vinci, ceux qu'il a lus et ceux qui l'ont lu* 1–2. A. Hermann, Paris 1906 a 1909, týž: *Études sur Léonard de Vinci. Les précurseurs parisiens de Galilée*. A. Hermann, Paris 1913.

93 Étienne Gilson vydal různé publikace o středověké filozofii: např. *Études de philosophie médiévale*. Publications de la Faculté des Lettres, Strasbourg 1921 či *La philosophie au Moyen âge*. De Scot Erigène à G. d'Occam 1–2. Payot, Paris 1922.

94 Wulf, Maurice de: *Histoire de la philosophie médiévale*. Institut supérieure de philosophie, Louvain 1900 (2., upr. a rozšíř. vyd. F. Alcan, Paris 1905).

95 Le Coeur, Charles: *Le Rite et l'outil. Essai sur le rationalisme social et la pluralité des civilisations*. F. Alcan, Paris 1939.

96 „Z pučnic vyhlédne paroží a z bodličí první houba, kolínko usínající Zimuly“ (Halas, František: Já se tam vrátím [1946]. In: *A co básník*, ed. Ludvík Kundera, Praha, Československý spisovatel 1983 /*Dílo Františka Halase*, sv. 3/, s. 35).

Jan Jelínek →

Ve Frenštátě p. R. dne 25. 2. 1950

Vážený pane profesore,
děkuji Vám srdečně za Váš milý dopis a prosím, abyste omluvil mou pozdní odpověď. Byla způsobena dosud marným hledáním a pátráním po Zíbrtových knihách. Naděje na jejich opatření se úplně nevzdávám, čekám, až budou nové knižní aukce, snad se v některé objeví.

Ze Zíbrta mám ve své knihovně: Poctivé mravy a společenské řády při jídle a pití. Po rozumu starých Čechův. Z mravoučných návodů staročeských i odjinud vypisuje Dr. Čeněk Zíbrt. Praha 1890, J. R. Vilímek. Máte-li o tuto věc zájem, pošlu Vám ji obratem po obdržení zprávy.

Slovo „špalek“ z Halasovy prózy je opravdu jen druh poutového cukroví (podoby krátkého válečku).

Připravuji k vydání poslední Halasovu sbírku A CO?⁹⁷ Pravděpodobně bude moci vyjít pouze ve 150 výtiscích. Po vyjití Vám ihned pošlu jeden výtisk.

Abych se Vám mohl odměnit za Vaši práci o české současné poezii a za Vaše překlady z Halase, na které se již upřímně těším, prosím Vás, abyste mi poslal seznam více českých knih, z nichž aspoň některé budu pak moci opatřit.

Ještě jednou Vám srdečně děkuji za všechny milé zprávy a pěkně Vás pozdravuji.

Váš Jan Jelínek

Frenštát p. R.

Cecoslovacchia

Karel Teige →

1. 3. 50⁹⁸

K. Teige

Praha XVI, U Šalamounky 5

Prague — Tchécoslovaquie

Milý a vážený příteli,
nehněvejte se prosím, že jsem Vám tak dlouho nepoděkoval za zaslání Vašeho separátu a knihy Fornariho. Poněvadž jste mi oznámil, že Vaše kniha vyjde co nejdříve, čekal jsem na ni, abych Vám potom odepsal najednou.

Opravdu se Vaší knihy nemohu dočkat a nyní již nemohu svůj dík za Vaši zásilku odkládat, Váš separát o Chlebnikovu jsem četl s neobyčejným zájmem.⁹⁹ Podivuji se obsáhlosti materiálu, který jste zpracoval, a je opravdu podivuhodné, že jste vůbec tolik materiálu sehnal. S celkovým hodnocením plně souhlasím. Myslím, že je to o tomto tématu jediná studie toho druhu, která podává definitivní obraz básníkův. Kniha Fornariho mě poněkud zklamala, zejména proto, že jedná o všem možném, ale

⁹⁷ Sbírkou vydal L. Kundera až v roce 1957 (Krajské nakladatelství, Brno).

⁹⁸ Poštovní razítko však nese (zřejmě chybné, resp. neaktualizované) datum 23. 2. 50.

⁹⁹ O Chlebnikovovi psal Ripellino heslo do *Enciclopedia Italiana* v roce 1948; jeho studie *Chlebnikov e il futurismo russo* vyšla v časopise *Convivium* (1949, č. 5, s. 665–683).

nejméně o tom, co naznačuje její titul. Jistě jsou tam některé bystré a nové partie, ale celkový plán tato kniha nemá a zejména není historií kubismu. Od Istlera Vám vyřizuji prosbu, abyste grafiky a fotografie, které Vám poslal, přijal jako dar.

Opakuji, že čekám nedočkavě na Vaši knihu a upřímně se na ni těším.

Doufám, že nyní již vyjde opravdu brzo. A rovněž čekám na některé knížky, které jste mi slíbil opatřit. Dejte mi laskavě zase brzo zprávu o sobě! Děkuji Vám a pozdravuji Vás velmi srdečně.

Váš Teige

René Wellek →

Yale University

René Wellek

Professor of Slavic and Comparative Literature,

Director of Graduate Studies in Comparative Literature

New Haven, Connecticut

5. března 1950

Vážený pane Ripellino,

píšu Vám česky, poněvadž neumím psát bezvadně italsky a poněvadž vidím, že čtete česky velmi dobře a citujete velmi přesně. Děkuji Vám za Vaše velmi poučné a dobře informované články o Chlebnikovovi a o českém loutkovém divadle.¹⁰⁰ Oba mne zajímaly a těší mne, že někdo v Itálii našel zájem v české literatuře a zvláště v tak neznámé oblasti. Nedovedu posoudit detaily: jen na jednom místě (str. 125, pozn. 1) se budí trochu nepřesný dojem, jako by hrdina Jiráskova *Věka* byl sám Thám. Soudí se, že Věk je modelován podle Františka L. Heka. Tak např. udává Arne Novák v *Dějínách české literatury* (Olomouc 1936–39) na str. 754.

Doufám, že mně pošlete jiné práce. Znáte moje články o české literatuře v *Columbia Dictionary of European Literature* (New York, 1947)? Bohužel nemám zvláštní otisky.

V dokonalé úctě

Váš

René Wellek

Karel Teige →

7. 4. 50

Milý příteli,

napřed Vám ze srdce děkuji za zaslání Vaší knihy, která mi udělala velikou radost. Omlouvám se, že teprve dnes odpovídám na Váš lístek a vyslovuji dík za knihu. Když jsem dostal Váš lístek, čekal jsem nejprve, až mi pošta přinese Vaši knihu, kterou jsem pak sice ihned přečetl s nedočkavým zájmem, ale teprve dnes nalézám chvilku volného času, abych vyhověl Vašemu přání a řekl svou upřímnou kritiku o ní. Budte,

---

100 Oba články vyšly v časopise *Convivium* v roce 1949, viz pozn. 3 a 99.

prosím, ujištěn, že řeknu, co si o knize myslím, opravdu *upřímně*, vždyť jiná kritika mezi námi by neměla smysl a vím též, že Vás nemůže ranit, vyslovím-li nějaké námitky, když sám podotýkáte, že byste dnes tuto knihu již napsal jinak.

Je to, tuším, Vaše první kniha, a proto dovolu, abych Vám k ní opravdu ze srdce gratuloval. Je to vskutku dodnes jediná seriózní monografie o daném tématu, psaná velmi zasvěceně a informovaně, s bohatým a přesným materiálem: čeští literární historikové a kritikové vůči tomuto období zpravidla nedbají na takovou přesnost.

Protože se domnívám, že Vám snad více záleží na tom, slyšet mé námitky než pochvalu, která je *samozřejmá* a *neméně upřímná*, začnu s tím, čeho si lze všimnout na první pohled. Především mám námitky proti výběru reprodukcí. Víím, že právě v této věci jste si nemohl opatřit dostatek materiálu a že tedy neúplnost a neúměrnost výběru není Vaší vinou. Přece však je obraz českého výtvarného umění, který chcete podat, jako období literárního vývoje, zkreslen, chybí-li mezi reprodukcemi Zrzavý a Gutfreund, i Štyrský, když je nadměrně mnoho místa věnováno Skupině 42, jejíž další vývoj ukázal, že si takového zájmu nezaslouží. Vííte přece, jak strašně maluje dnes Gross a Hudeček. A dva nejpozoruhodnější autoři ze Skupiny přišli ve Vaší knížce příliš zkrátka: fotograf Hák, který tu chybí, a mladý Kotík, který se z nich drží nejlépe. Pokud jde o bývalou Skupinu Ra, měl by tu být jistě Lacina, Zykmund a Tikal. Konečně Muzika a Tichý by právem patřili do takového přehledu.

Píší tak podrobně o výtvarné stránce Vaší knihy, poněvadž mi to nejvíc leží na srdci. K některým z kapitol Vašeho textu se nemohu kompetentně vyjádřit, naproti tomu bych k těm kapitolám, které se přímo nebo nepřímó týkají mé osobní zkušenosti dvacátých let, Vám rád napsal dosti podrobný komentář.

Budu číst v těchto dnech Vaší knihu znovu, soustředěně a s tužkou v ruce, a tyto poznámky si Vám dovolu napsat v příštím dopise.

Jste snad připraven na to, že mnohá Vaše hodnocení způsobí v pražské literární obci asi hodně zlé krve.

Nehněvejte se tedy, prosím, že to, co by mělo být nejpodstatnější, totiž poznámky ke kapitolám o Devětsilu a o poetismu, Vám napíší až v příštím dopise, slibuji však, že na ten dopis nebudete už tak dlouho čekat.

Znovu Vám děkuji, těším se na Vaše zprávy, zejména na zprávy o Vaší další práci a také na knížky, které jste mi slíbil poslat.

S přátelským stiskem ruky Váš

Karel Teige

Jan Jelínek →

Vážený pane,

promiňte, že Vám teprve nyní děkuji za Vaší krásnou knihu o moderní české poezii.

Listuji v ní a se slovníkem v ruce se snažím rozumět Vaším slovům, která jste zvláště věnoval Františkovi Halasovi. Jsem Vám vděčný za Vaše uznání H. dílu, jemuž jste věnoval tolik stran, a velice se těším na Váš překlad prózy *Já se tam vrátím*.

Před velikonočními svátky jsem Vám poslal Seifertovu¹⁰¹ a Bednářovu báseň věnovanou F. H. Doufám, že jste oba tisky obdržel.

Velice by mně zajímalo, kdo Vaši knihu o české poezii má v Československu a jaký má ohlas ve Vaší vlasti.¹⁰²

Těším se na Vaše zprávy a srdečně Vás zdravím.

Váš Jan Jelínek

Frenštát p. R.

16. 4. 1950

Renato Poggioli →

Harvard University

Department of Comparative Literature

186 Widener

Cambridge 38, Massachusetts

24 IV 1950

Caro Signor Ripellino,

dopo il bel saggio su Chlebnikov, grazie infinite per la *Storia della poesia ceca contemporanea*, che sembra uno studio di grande interesse, e che mi riprometto di leggere con profitto. Come Lei, ho anch'io conosciuto qualcuno di quei poeti di persona, e mi duole che essi siano ora lontani da noi, forse oppressi, certamente delusi...

Una grata stretta di mano

dal Suo

Renato Poggioli¹⁰³

101 Seifert, Jaroslav: *Pozdrav Františku Halasovi* (1949, bibliofilie).

102 Velký ohlas v italském tisku kniha bohužel neměla. Recenzoval ji Ripellinův přítel, malíř Achille Perilli, v časopise *La fiera letteraria* (25. 11. 1951, s. 2, *Storia della poesia cecoslovacca. L'ultimo capitolo è quello della decadenza*); českou poezii přejmenoval Perilli na československou. Další recenzi napsal Ludvík Kundera až v roce 1963 (*L'Europa letteraria* 4, č. 20/21, s. 258).

103 „Milý pane Ripellino, / po pěkném eseji o Chlebnikovovi Vám nesmírně děkuji za *Dějiny současné české poezie*, které se zdají být velmi zajímavou studií, již hodlám číst s užitkem. Jako Vy, i já jsem poznal osobně několik z těch básníků, a mrzí mě, že jsou teď daleko od nás, možná utlačení, jistě zklamaní... / Vděčný stisk ruky, / Váš Renato Poggioli.“ — Renato Poggioli (1907–1963), italský rusista a komparatista, byl v Praze na začátku třicátých let nejprve na ministerském stipendiu (1931–1932), potom jako pracovník Italského kulturního institutu (1934). Od roku 1938 žil ve Spojených Státech, od 1946 pracoval na harvardské univerzitě (viz De Michelis, Cesare: *Poggioli, Renato* [heslo] <

Oldřich Králík →

Olomouc 23/12 1950

Vážený pane doktore,
děkuji Vám za neobyčejně laskavou ochotu, s níž jste vyhověl mé prosbě a zaslal knihu o moderní české poezii a separáty.¹⁰⁴ Přál bych si velice umět tak italsky, jak Vy umíte česky, abych měl plný užitek z Vašich krásných prací. Ale i tak oceňuji vysoce Vaši podivuhodnou informovanost a láskyplnost k české literatuře.

Dovolil jsem si Vám poslat z rektorátu Palackého univerzity 3 sv. Acta universitatis. Mou knihu o Ot. Březinovi¹⁰⁵ znáte, jak jsem viděl z citace.

Děkuji Vám ještě jednou za sebe i za českou literární historii a přeji Vám hodně zdraví a energie, abyste mohl v svém záslužném díle pokračovat.

Váš oddaný
Oldřich Králík

Karel Teige →

30. 12. 50

Mnoho srdečných pozdravů a vzpomínek Vám posílá a mnoho zdaru, zdraví a mír v novém roce 1951 Vám přeje

Váš Teige
Doufám, že mi zase někdy napíšete!
K. Teige
Praha XVI, U Šalamounky 5
Prague — Tchècoslovaquie

tech 1951–1952 v italském překladu Venosta Vorlička, také částečném) a figuruje dodnes v katalogu Feltrinelli (další části románu přeložil do Feltrinelliho vydání Bruno Meriggi).

¹⁰⁴ V dopisu z 24. 11. 1950 Vladimír Holan Ripellinovi mj. psal: „Prosím, můžete-li, pošlete ke studijním účelům vše, co jste o nás napsal (*Dějiny moderní české poezie, O loutkovém divadle, o Josefu Čapkovi i Jakubu Demlovi* atd.), a to na adresu: *docent Dr. Oldřich Králík, Olomouc V, Hněvotínská ul. č. 18.* / O Vaše práce je velký zájem a, můj Bože, koho by to netěšilo? Jistě, že to potěší i Vás... [...] / A nečtete moc! Šetřte se! Poezie je vzácné koření... Život taky!!!“ Ripellino Holanovi 20. 12. (LA PNP, f. V. Holan) v odpovědi mj. uvedl: „Měl jsem velikou radost z Vašeho dopisu a hned jsem zaslal žádané studie panu docentu Králíkovi. Má vzpomínka na Vás stává se časem živější a mohu tvrdit, že kdykoliv sahám po české poezii, se mi vynořují z paměti obraz a přízvuk a barvy Vašeho básnictví. Ještě jsem Vám nepoděkoval za slíbené věnování poemetta *Noc s Hamletem*. Nemusím Vám ani říkat, jak mě to potěší. / Pracoval jsem v minulých měsících na začátcích české literatury: je tam opravdu něco významného; myslím na malířský lesk a na precízní novotvary a na drahokamy *Legendy o Svaté Kateřině*, na snivou jemnost *Písně Závěšovy*, na vzletný projev labutě, kterým končí *Flaškova Nová Rada*, na vzácnou bajku o lišce a o džbánů... Ale ta česká literární věda! Bože! Tak toporná a školní a šedivá, a hlavně neschopná pocítit *formální* hodnoty slovesné tvorby!“

¹⁰⁵ Králík, Oldřich: *Otokar Březina 1892–1907. Logika jeho díla*. Melantrich, Praha 1948.

Albert Pražák →

Univ. Prof. Dr. Albert Pražák

Praha III, Chotkova S. 4

Telefon 60609

Vážený pane kolego,

děkuji Vám za Vaše studie o české literatuře. Byl jsem jimi velmi uspokojen a zaujalo mne, jak jste se zapracoval a jak dobře umíte problémy vidět. Velmi mne to těší. Doufám, že zpracujete v své sladké mateřštině naši literaturu *celou*, — tento cíl měl byste si dát a dosáhnout ho.

Vaše studie jsou výhledy do několika epoch, je to vstup do dějin celých. Těším se, že tyto dějiny Vaše mnoho nám prospějí. Budete-li k tomu potřebovat nějaké rady, jsem rád k dispozici.

Jsem teď vůči Vám dlužník. Dovolím si Vám poslat nějakou svou práci.

Mnoho zdaru k Vaší krásné další činnosti! Mnoho zdraví, síly a štěstí do nového r. 1952!

Děkuje Vám znovu a pozdravuje Vás

Váš Albert Pražák

6. 1. 1952

Albert Pražák →

Univ. Prof. Dr. Albert Pražák

Praha III, Chotkova S. 4

Telefon 60609

Vážený pane kolego,

velmi mne překvapilo, jak bystrozrace jste pronikl naši přítomnou literaturu, a jak jste zamířil opravdu k představitelům. Četl jsem s požitkem a s vděčností. Budu hledět o knize referovat v *Slovesné vědě*,¹⁰⁶ bude-li letos vycházet. Zatím Vám velmi srdečně děkuji, její věnování mne velmi potěšilo.

Rád bych Vám poslal také některou svou knihu. Kterou máte, abych neposílal zbytečně?

Blahopřeji Vám k Vaší práci, klobouk dolů před ní!

Hojně zdaru ve Vašem podnikání!

V srdečné úctě

Váš

Albert Pražák

6. 3. 1952

¹⁰⁶ Čtvrtletník *Slovesná věda*, který Pražák redigoval, vycházel v letech 1947–1952, poté byl nahrazen *Českou literaturou* a dalšími časopisy ČSAV. Ripellinovy *Dějiny* nebyly ve *Slovesné vědě* recenzovány. V r. 1950 tu Josef Bukáček pouze několika řádky anotoval stať *Il teatro di marionette nel romanticismo ceco* (*Slovesná věda* 4, 1950/1951, č. 1, s. 32, podepsáno jb.), týž autor zde (3, 1949/1950, č. 5, s. 232, podepsáno jb.) již dříve anotoval Ripellinovy *Due studi di letteratura ceca*, věnované dílu Josefa Čapka a Jakuba Demla, otištěné v časopise *Convivium* (2, 1950, s. 383–404) a v červnu 1950 recenzoval *Dějiny* v *Časopise pro moderní filologii* (č. 4, s. 169).

Albert Pražák →

Univ. Prof. Dr. Albert Pražák
Praha III, Chotkova S. 4
Telefon 60609

Vážený pane profesore, milý pane kolego, hlásím-li se později, než snad jste očekával, omlouvám se tím, že jsem marně hledal knihy, jichž potřebujete ke kapitolám o našem divadle. Půjčil jsem některé před časem ze své knihovny a již jsem jich nedostal zpět. Ani antikvárně jsem jich nedostal. Ale knihovník našeho ministerstva zahraničí má za to, že Fischer i Hilar jsou asi v římské Národní bibliotéce, byly tam prý posílány, nebo že jsou na českém vyslanectví. Budu ovšem pátrat dál, toto zatím jenom oznamuji. Vrchlickému nablízku¹⁰⁷ jsem Vám již poslal prostřednictvím Slovanského ústavu.

Vaši práci je nutno hodnotit dvojnásobně, také pro obtíže materiálu. Však si jí upřímně vážíme a jsme Vám za ni povinni trvalým díkem.

Přeji Vám hojně síly k Vašemu studiu.

Přátelsky a srdečně Vás pozdravuje

Váš

Albert Pražák

17. 4. 1952

Red.: Dopisy publikujeme se svolením Archivu dvacátého století při Ústavu evropských, amerických a interkulturních studií římské Univerzity La Sapienza a držitelů autorských práv, s výjimkou R. Welleka, J. Jelínka a K. Teigeho: držitele práv k jejich textům se nám nepodařilo kontaktovat. Prosíme je, aby se v případě zájmu o vyrovnání obrátili na redakci časopisu.

---

107 Pražák, Albert: *Vrchlickému nablízku*. Družstevní práce, Praha 1945.